

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	135
Land:	Gaza
Kilde:	Landinfo.
Titel:	Forfølgelsesfare og utsatte grupper i de palestinske områderne.
Udgivet:	14. september 2009.
Optaget på baggrundsmaterialet:	28. januar 2010.

Rapport

Forfølgelsesfare og utsatte grupper i de palestinske områdene

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Rapport **Forfølgelsesfare og utsatte grupper i de palestinske områdene**

SUMMARY

Israeli and Palestinian security forces are responsible for assaults and human rights violations in the Palestinian territories. Political activists in opposition to the Palestinian governments, amongst them Fatah affiliates in Gaza and Hamas affiliates in the West Bank, have been persecuted. Self censorship among journalists has become more widespread due to fear of sanctions. Violence against women is widespread. The Palestinian legislative system and existing Palestinian government institutions do not give women at risk sufficient protection. The Palestinian authorities have not persecuted Christians.

SAMMENDRAG

Israelske og palestinske politi- og sikkerhetsstyrker er ansvarlige for overgrep og menneskerettighetsbrudd i de palestinske områdene. Opposisjonelle, herunder Fatah-tilhengere i Gaza og Hamas-tilhengere på Vestbredden, har blitt, og blir forfulgt. Selvsensur blant journalister er tiltagende grunnet frykt for represalier. Vold mot kvinner innenfor familien er et utbredt problem. Lovverket og selvstyremyndighetens institusjoner er ikke egnet til å gi disse kvinnene tilstrekkelig beskyttelse. Kristne palestinere blir ikke forfulgt av selvstyremyndighetene.

INNHOOLD

1. Innledning	5
2. Ulike former for overgrep i de palestinske områdene	5
2.1 Overgrep utført av israelske sikkerhetsstyrker	5
2.1.1 Overgrep i forbindelse med fengsling og forvaring	5
2.1.2 Administrativ forvaring	6
2.1.3 Mishandling og tortur	7
2.1.4 Drap på sivile	7
2.2 Overgrep utført av palestinske politi- og sikkerhetsstyrker	8
2.2.1 Gaza	9
2.2.1.1 Overgrep og tortur	10
2.2.2 Vestbredden	11
2.2.2.1 De militante gruppene	11
2.2.2.2 Arrest og tortur	11
2.2.2.3 Oppsigelser og frysing av bankkonti	12
2.2.2.4 Stengningen av Hamas sitt nettverk for sosiale tjenester på Vestbredden	12
3. Utsatte grupper	12
3.1 Fatah-medlemmer og opposisjonelle i Gaza	12
3.2 Hamas-medlemmer og islamister på Vestbredden	14
3.2.1 Familiemedlemmer av militante	14
3.3 Journalister	14
3.4 Kvinner	15
3.4.1 Lovverket	15
3.4.2 Vold mot kvinner	16
3.4.3 “Æresdrap”	16
3.4.4 Krisesentre	17
3.4.5 Situasjonen for kvinner i Gaza etter Hamas’ maktovertakelse	18
3.5 Kristne	18
4. Referanser	20

1. INNLEDNING

Dette temanotatet beskriver hvilke former for overgrep og menneskerettighetsbrudd som har blitt begått, og som begås av israelske og palestinske myndigheter og deres respektive politi- og sikkerhetsstyrker på Vestbredden og Gaza. Derne st omtales enkelte grupper som har vært særlig utsatt for overgrep, herunder politiske opposisjonelle og journalister.¹ Et eget kapittel beskriver overgrep som særlig rammer kvinner.

Notatet omtaler kun overgrep mot palestinere i de okkuperte palestinske områdene.² Overgrep mot israelske borgere, er ikke tatt med.

Temanotatet bygger dels på offentlig tilgjengelige informasjon, i form av trykte publikasjoner og publikasjoner på internett, og dels på samtaler med akademikere og representanter for internasjonale organisasjoner og lokale menneskerettighetsorganisasjoner på Landinfos tjenestereiser til de palestinske områdene i mars 2008 og juni 2009.

2. ULIKE FORMER FOR OVERGREP I DE PALESTINSKE OMRÅDENE

2.1 OVERGREP UTFØRT AV ISRAELSKE SIKKERHETSSTYRKER

De israelske politi- og sikkerhetsstyrkene på Vestbredden består av den israelske hæren, heretter omtalt som IDF (“Israeli Defence Forces”), den israelske sikkerhetstjenesten, “Shin Bet”, det israelske sivile politiet og det såkalte grensepolitiet (Border Police) (US Department of State 2008a, s. 35).

Ifølge israelske og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner, herunder Amnesty International og B’Tselem, står israelske sikkerhetsstyrker ansvarlige for en lang rekke forskjellige typer av overgrep mot den palestinske befolkningen. Det dreier seg bl.a. om arrestasjoner og forvaring uten fremstilling for en domstol, såkalt administrativ forvaring, mishandling og tortur av fanger, og målrettede utenomrettslige drap på antatte militante palestinere (Amnesty International 2007, B’Tselem 2008).

2.1.1 Overgrep i forbindelse med fengsling og forvaring

Israelske myndigheter holder til enhver tid et stort antall palestinere fengslet. Ifølge B’Tselem (u.å.) som siterer tall fra israelske myndigheter, satt mellom 7500 og 8000 palestinere i israelske fengsler i første halvdel av 2009. Dette er en liten nedgang i

¹ Palestinske kollaboratører, herunder palestinere som har samarbeidet med den israelske etterretningstjenesten, er ikke omtalt her, da dette er behandlet i et eget notat (Landinfo 2009a).

² De okkuperte palestinske områdene betegner områdene som Israel okkuperte fra Egypt og Jordan i 1967, og omfatter Gazastripen og Vestbredden med Øst-Jerusalem.

forhold til 2007 og 2008 da mellom 8000 og 9000 palestinere satt i israelske fengsler. I gjennomsnitt sonet denne gruppen fengselsstraffer på om lag fem år.

I tillegg ble et relativt stort antall palestinere arrestert og holdt i forvaring i kortere tidsrom. Bare på Vestbredden ble 6000 palestinere anholdt av israelske sikkerhetsstyrker i løpet av 2007 (B'Tselem 2008, s. 31). Det forekommer relativt ofte at IDF stormer hus om natten på leting etter "ettersøkte". I slike leteaksjoner kan også familiemedlemmer eller uskyldige bli anholdt, eller bedt om å melde seg for politiet eller IDF (Hasselknippe & Tveit 2007, s. 113-114).

I samtaler med Landinfo i mars 2008, uttalte representanter for palestinske og israelske menneskerettighetsorganisasjoner at en stor del av arrestasjonene er politisk motiverte. En representant for en israelsk menneskerettighetsorganisasjon anslo at 46 % av de fengslede de siste par årene var dømt for "tilknytning til en ulovlig organisasjon". Innenfor denne gruppen fantes det personer med tilknytning til militante organisasjoner og nettverk. Enkelte hadde imidlertid også fått slike dommer på bakgrunn av tilknytning til islamske veldedighetsorganisasjoner, fordi de hadde ledet private Koran-studiesirkler, eller lignende.

2.1.2 Administrativ forvaring

I tillegg til ordinær fengsling og forvaring, anvendes såkalt administrativ forvaring (*administrative detention*), dvs. forvaring uten at den anholdte har blitt tiltalt og uten at israelske påtalemyndigheter planlegger å reise tiltale. Etter israelsk praksis kan en militær domstol i et bestemt område "dømme" en person til inntil seks måneders forvaring dersom det er "rimelig grunn til å anta at forvaringen er nødvendig for områdets eller offentlighetens sikkerhet". Hva som menes med "områdets eller offentlighetens sikkerhet" er ikke nærmere presisert og overlates i praksis til den enkelte militære domstols skjønn. Domstolen har ikke plikt til å gjøre den anholdte, eller dennes advokat, kjent med årsaken til forvaringen. Etter seks måneder må det fremsettes en ny anmodning om ytterligere forvaring (B'Tselem 2008, s. 35). Ifølge representanter for den israelske menneskerettighetsorganisasjonen HaMoked – Center for the Defence of the Individual, som Landinfo snakket med i mars 2008, skal anmodningen inneholde nye opplysninger for at den administrative forvaringen skal kunne forlenges utover seks måneder. I praksis blir imidlertid forvaringen nesten alltid forlenget dersom det anmodes om det, uten at det foreligger særlige grunner eller nye opplysninger i saken. Det finnes ingen øvre grense for hvor mange ganger en administrativ forvaring kan forlenges (B'Tselem 2008, s. 35). Ifølge en representant for en annen israelsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Jerusalem i mars 2008), blir administrativ forvaring i stor grad misbrukt som et alternativ til fremstilling for påtalemyndighet, og ikke som et middel for å avverge aksjoner fra militante slik hensikten opprinnelig var.

Ved utgangen av mai 2009 satt 450 palestinere i administrativ forvaring (B'Tselem u.å.). I løpet av 2007 var tallet om lag 830 personer i snitt (B'Tselem 2008). Ifølge representanten for den israelske menneskerettighetsorganisasjonen, ble antallet redusert til nesten null etter Oslo-avtalene på 1990-tallet, men økte igjen etter utbruddet av al-Aqsaintifadaen i 2000.

2.1.3 Mishandling og tortur

Ifølge B'Tselem (2008, s. 30) ble et stort flertall av de 6000 palestinerne som ble anholdt på Vestbredden i 2007 avhørt av den israelske etterretningsorganisasjonen Shin Bet på grunn av mistanke om befatning med hva israelske myndigheter definerer som terrorvirksomhet. B'Tselem mener avhørsmetodene som Shin Bet benytter må kunne betegnes som mishandling:

In these interrogations, the ISA [Israeli Security Service (Shin Bet)], together with the Prison Service and Israel Police, routinely use prison conditions and interrogation methods that individually constitute forbidden ill-treatment. Furthermore, these methods are generally used in combination, increasing the suffering of interrogees (B'Tselem 2008, s. 30).

Vanlige avhørsmetoder inkluderer isolasjon, soning i celler uten seng og med dårlig ventilasjon og dårlige sanitærforhold, bruk av håndjern over lange perioder, fysisk vold, ydmykelser og trusler. Overfor enkelte fanger som sikkerhetsstyrkene oppfatter som "tikkende bomber" blir også hardere metoder benyttet, slik som ulike former for vold, påføring av smerte og søvndeprivasjon i mer enn 24 timer (B'Tselem 2008, s. 30-32). Ifølge en representant for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Ramallah i mars 2008), er forekomsten av mishandling og tortur av palestinske fanger økende.

Ifølge en representant for en israelsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Jerusalem i mars 2008), ble bruken av tortur erklært forbudt av israelsk høyesterett i 1999, bortsett fra i saker hvor det ble ansett som "strengt nødvendig". De israelske sikkerhetsstyrkene har siden benyttet dette unntaket i høyesteretts kjennelse som påskudd til å fortsette praksisen. Ifølge denne menneskerettighetsorganisasjonen, er mishandlingen institusjonalisert, men foregår likevel i noe mindre målestokk enn før 1999.

2.1.4 Drap på sivile

IDF har i løpet av den siste intifadaen gjennomført en rekke såkalte "målrettede drap" mot personer som mistenkes for å være involvert i planleggingen av militante aksjoner rettet mot Israel. Mange av aksjonene har blitt gjennomført av flyvåpenet, noe som øker risikoen for at uskyldige blir drept eller såret. Ifølge B'Tselem (2008, s. 7-8) ble minst 36 personer, inkludert 16 barn under 18 år, drept i forbindelse med målrettede drap i 2006 og 2007 uten at de selv var mål for aksjonene. I 2005 og 2006 ble også artilleribombing benyttet i forbindelse med målrettede drap, noe som er spesielt farlig for sivilbefolkningen fordi artillerigranatene er mindre presise.

Foruten om målrettede drap, har B'Tselem (2008) dokumentert en rekke tilfeller hvor personer som ikke selv deltok i kamphandlinger ble drept av IDF i forbindelse med kamper.³ Under krigen i Gaza i desember 2008 og januar 2009 ble ca. 1400 palestinere drept i kamphandlingene. Den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen Al-Haq (2009, s. 3) regner nærmere 1200 av disse som ikke-stridende.

³ En nærmere beskrivelse finnes i Landinfo 2009b.

2.2 OVERGREP UTFØRT AV PALESTINSKE POLITI- OG SIKKERHETSSTYRKER

I januar 2006 vant Hamas en overveldende seier i valget til palestinsk nasjonalforsamling, og i mars samme år dannet de regjering under ledelse av statsminister Ismail Haniya. Etter en periode med tiltagende konflikt mellom Hamas og Fatah, ble det dannet en ny koalisjonsregjering under Ismail Haniya med medlemmer fra både Hamas og Fatah i mars 2007. Konflikten mellom de to partiene ble imidlertid ikke bilagt. Våren 2007 kom det stadig oftere til væpnede sammenstøt i Gaza mellom militsgrupper alliert med de to partiene. Dette kulminerte med at Hamas tok makten i Gaza i juni 2007 gjennom et kupp og eliminerte all militær motstand fra grupper alliert med Fatah. Den palestinske presidenten, Mahmud Abbas, som tilhører Fatah, svarte med å oppløse koalisjonsregjeringen og utnevne en kriseregjering bestående fortrinnsvis av teknokrater uten partitilknytning under ledelse av Salam Fayad. Hamas nektet å anerkjenne den nye regjeringen, og har siden juni 2007 styrt Gazastripen. Vestbredden har blitt styrt av Salam Fayads kriseregjering, som sammen med president Abbas har nektet å anerkjenne Hanyas Hamas-regjering i Gaza.

Etter at selvstyremyndighetene de facto ble delt har forfølgelsesfaren for opposisjonelle økt, både på Vestbredden og i Gaza. Begge regjeringer har satt i verk arrestasjonskampanjer mot medlemmer av opposisjonen (Amnesty International 2007). I samtale med Landinfo i mars 2008, opplyste en palestinsk akademiker at den tiltagende forfølgelsen av opposisjonelle har ført til en ytterligere begrensning av ytringsfriheten. Folk har blitt mer forsiktige med å kritisere myndighetene offentlig og med å ta initiativ til politiske markeringer. Selvsensur har blitt vanlig blant journalister og politisk aktive.

Palestinske og israelske menneskerettighetsorganisasjoner har beskyldt de palestinske politi- og sikkerhetsstyrkene på Gaza og Vestbredden for omfattende brudd på menneskerettighetene, herunder bruk av vold og tortur mot innsatte. Dokumentasjonen på overgrep har imidlertid vært begrenset, delvis fordi ofrene frykter represalier (US Department of State 2008a, s. 31).

Samtlige av Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen til de palestinske områdene i juni 2009, mente at det ordinære politiet (Civil police), både på Vestbredden og i Gaza, har opparbeidet seg et godt rykte. De utviser stor grad av disiplin innad. Regler og prosedyrer blir fulgt og overgrep mot arrestanter er ikke vanlig. Politiets evne til å utføre sine oppgaver på Vestbredden er imidlertid begrenset av at de kun kan operere innenfor de såkalte "A-områdene". Politiet mangler dessuten menneskelige og tekniske ressurser på en del områder. Til tross for dette utviser politiet både evne og vilje til å beskytte befolkningen mot ordinær kriminalitet.

Landinfos samtalepartnere mente imidlertid at de ulike palestinske sikkerhets- og etterretningstjenestene på Vestbredden og Gaza opptrer i strid med lover og regler. Disse tjenestene står bak omfattende overgrep mot regimekritikere, politiske opposisjonelle og militante. Overgrepene omfatter blant annet ulovlige arrestasjoner, mishandling og tortur, trusler og tvungne oppsigelser.

2.2.1 Gaza

I april-mai 2006 opprettet Hamas en ny politistyrke, de såkalte Executive Forces (Quwat at-tanfidhiyya), underlagt Innenriksministeriet i Hamas-regjeringen. Dette ble gjort for å motvirke Fatah-dominans over de palestinske politi- og sikkerhetsstyrkene (Amnesty International 2007, s. 8). Etter Hamas' kupp i Gaza i juni 2007, ble de palestinske politistyrkene i Gaza erstattet av Executive Forces som ble reorganisert i tre nye enheter: Det sivile politiet, Den interne sikkerhetstjenesten ("Internal Security Forces"), som er en etterretningsorganisasjon laget etter modell av Preventive Security (al-Amn al-wiqai), og Den nasjonale sikkerhetstjenesten (National Security Forces), en grensevakt-styrke. Politimenn ansatt før Hamas' kupp som ikke møtte på jobb grunnet Vestbredden-regjeringens oppfordring til streik, ble sagt opp og erstattet av Hamas-lojale tjenestemenn fra "Executive Forces". De som trosset oppfordringen til streik og likevel møtte på jobb, fikk beholde sine jobber og ble inkorporert i de nye politistyrkene (Crisis Group 2008a, s. 9).

I samtale med Landinfo i mars 2008, opplyste en analytiker i Crisis Group at Hamas ikke hadde gjort forsøk på å reformere det eksisterende lovverket. Rettssystemet hadde imidlertid blitt reformert under Hamas. Den sittende statsadvokaten i Gaza ble avskjediget i august 2007. I september ble "Higher Justice Council" opprettet og gitt fullmakt til å ansette og avskjedige dommere, noe som i henhold til gjeldende lovverk hadde vært presidentens prerogativ. Komiteen tok kontroll over høyesterett og ansatte 44 nye dommere etter at de sittende dommerne la ned sitt arbeid i protest (Amnesty International 2007, s. 8, Crisis Group 2008a, s. 13).

De nye politi- og sikkerhetsstyrkene er ansvarlige for den interne sikkerheten i Gaza. I samtale med Landinfo i mars 2008, opplyste en FN-ansatt i Gaza, at de eksterne truslene, slik som forsøk på israelsk infiltrasjon, kollaboratørvirksomhet og israelske likvideringer i Gaza, blir tatt hånd om av Hamas' militære gren, al-Qassambrigadene. al-Qassambrigadene opererer egne fengsler utenfor den formelle strukturen til selvstyremyndighetene i Gaza.

Ifølge den FN-ansatte i Gaza, ble selve krigføringen mot Israel og skytingen av raketter fra Gaza inn i Israel utført av al-Qassambrigadene så vel som militante grupper med tilknytning til andre palestinske partier. Fatahs militære gren, al-Aqsabrigadene, fikk imidlertid ikke lov til å operere, men enkelte medlemmer hadde sluttet seg til den militære grenen til Islamsk Jihad, al-Qudsbrigadene, og gjennomførte militante aksjoner sammen med disse.⁴

Sommeren 2008 gikk Hamas med på en våpenhvile med Israel og antallet trefninger på grensen ble en periode redusert. I november 2008 økte antallet rakettutskytinger fra Gaza drastisk samtidig som Hamas beskyldte Israel for ikke å overholde sin del av våpenhvileavtalen. Den eskalerende konflikten kulminerte i den israelske krigføringen mot Gaza i desember og januar 2008/2009, også kalt "Operation cast lead". I midten av januar 2009 erklærte både Israel og Hamas ensidige våpenhviler. Dette førte til at rakettutskytinger og angrep fra militante grupper i Gaza ble kraftig redusert. Ifølge en analytiker fra Crisis Group som Landinfo snakket med i juni

⁴ Den 22. mai 2008 kom Islamsk Jihad med en presseuttalelse hvor de kunngjorde at deres militære gren hadde gjennomført et selvmordsangrep mot grensepasseringen Erez i Gaza i samarbeid med al-Aqsabrigadene (Haaretz 2008).

2009, patruljerte Hamas grenseområdene og sørget for at de militante gruppene overholdt våpenhvilen.⁵

Hamas tillater ikke de militante gruppene å blande seg inn i den interne rettshåndhevelsen i Gaza. I 2008 fikk ingen bære våpen i offentlighet bortsett fra medlemmer av de militante gruppene. Alle andre fikk sine våpen konfiskert om de bar dem i offentlighet. Også de militante gruppene fikk sine våpen konfiskert om de benyttet dem til andre formål enn den eksterne krigføringen mot Israel. Våpnene til Fatah-medlemmer ble konfiskert (Crisis Group 2008a, s. 8).

2.2.1.1 Overgrep og tortur

De Hamas-ledede sikkerhetsstyrkene i Gaza har slått hardt ned på all opposisjon, ikke bare fra rivaliserende militsgrupper, men også fra medlemmer av det sivile samfunn. Fremferden var særlig brutal i forbindelse med, og i dagene umiddelbart etter, Hamas' kupp i Gaza i juni 2007. En rekke personer tilknyttet de forhenværende sikkerhetstjenestene og al-Aqsabrigadene ble anholdt eller sågar skutt og drept. På kort tid klarte Hamas å få slutt på de lovløse tilstandene og kampene mellom ulike fraksjoner som hadde herjet Gazastripen i langt tid. Samtidig innførte de et svært brutalt og undertrykkende regime og arrestasjoner av opposisjonelle fortsatte (Amnesty International 2007, s. 10-15).

Fremferden til sikkerhetsstyrkene var også særdeles brutal under og etter den israelske militæroffensiven mot Gaza, "Operation Cast Lead", mellom 27. desember 2008 og 18. januar 2009. En rekke kollaboratørmistenkte, Fatah-medlemmer og andre opposisjonelle ble drept eller brutalt mishandlet (HRW 2009, s. 1-2).

Som nevnt har det ordinære politiet et godt rykte og god disiplin innad. De ulike Hamas-kontrollerte sikkerhetsstyrkene begår imidlertid ofte overgrep mot arrestanter. Arrestasjoner uten arrestordre er vanlig. Det samme er bruk av tortur og mishandling i forvaring. Ifølge Amnesty International (2007, s. 16) har flere palestinske menneskerettighetsorganisasjoner i Gaza dokumentert tilfeller av mishandling og tortur i arrest. Crisis Group (2008a, s. 10) har intervjuet en rekke personer som satt i forvaring i Gaza sommeren og høsten 2007 og som hadde blitt banket opp, brent med glødende jern og i noen tilfeller skutt i bena. Samtlige av Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen til de palestinske områdene i juni 2009, herunder representanter for en rekke ulike menneskerettighetsorganisasjoner, var enige om at de Hamas-ledede sikkerhetsstyrkene i Gaza, samt al-Qassambrigadene, begikk overgrep mot arrestanter og sto ansvarlig for mishandling og til dels grove former for tortur.

Ifølge en analytiker i Crisis Group (samtale i Jerusalem i mars 2008), har Hamas skapt frykt i befolkningen gjennom arrestasjonskampanjene og de mange tilfellene av mishandling og tortur i arrest. I tillegg er sikkerhetstjenestene aktive gjennom

⁵ I samtaler med Landinfo i mars 2008 opplyste den samme analytikeren fra Crisis Group at det hadde forekommet at enkelte sivile palestinere bosatt i grenseområdene forsøkte å hindre de militante gruppene fra å skyte ut raketter fra deres nærområde. Islamic Jihad reagerte voldelig ovenfor disse palestinerne og straffet noen av dem med å knuse kneskålene deres. Analytikeren opplyste i juni 2009 at det hadde vært få slike saker det siste året. Befolkningen i grenseområdene kunne likevel være utsatt for fare fordi Israel forsøker å overholde en sikkerhetssone på mellom 300 og 500 meter langs grensegjerdet, og fordi Hamas av og til benyttet makt for å hindre de militante gruppene i å bryte våpenhvilen, noe som kunne føre til militære trefninger.

husransaker og innkallinger til avhør. Innkallingene kommer i form av skriftlige "anmodninger om oppmøte" (arabisk: *tabligh bil-hudur*). De som innkalles utsettes ofte for trusler og vold i forbindelse med avhørene. De som unnlater å møte etter skriftlig anmodning risikerer represalier (Crisis Group 2008a, s. 10).

2.2.2 Vestbredden

I 2005 ble de palestinske politi- og sikkerhetsstyrkene reorganisert i tre nye hovedavdelinger:

- 1) "National Security er underlagt ministeren for nasjonal sikkerhet, og består av National Security Forces, Coast Guard og Air Guard.
- 2) "Internal Security"/"Interior" er underlagt innenriksministeren, og består av "Preventive Security" (arabisk: *al-Amn al-wiqai*), det regulære sivile politiet, sivilforsvaret og presidentgarden (tidligere "Force 17").
- 3) "Intelligence" er underlagt presidentens direkte kontroll, og består av General Intelligence, Military Intelligence og Military Police (Amnesty International 2007, s. 8; Madhoun 2006).

Det ordinære sivile politiet på Vestbredden har siden den tid gjennomgått ytterligere reformer og opplæringsprogrammer i samarbeid med henholdsvis "Dayton-team" fra USA og EUPOL COPPS fra EU. Ifølge Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen i juni 2009, har omfattende kriminalitetsbekjempende kampanjer bidratt til å redusere kriminaliteten på Vestbredden.

2.2.2.1 De militante gruppene

Myndighetene har også klart å fjerne de militante gruppene fra gatene. Etter at Hamas tok makten i Gaza sommeren 2007, og president Abbas utnevnte en ny regjering på Vestbredden, ble Hamas' militære gren al-Qassambribadene forbudt, og en rekke av organisasjons medlemmer ble arrestert (Amnesty International 2007, s. 21-22). Myndighetene forbød samtidig al-Aqsabrigadene som har tilknytning til Fatah, og organisasjonens medlemmer ble forsøkt reintegrert i det sivile samfunn gjennom en serie amnestier hvor medlemmene gikk med på å levere inn sine våpen og stoppe sin aktivitet i bytte mot straffereduksjon. Vestbredden-regjeringen fikk etter hvert også Israel med på disse avtalene. Israel forpliktet seg til ikke å arrestere medlemmer som var omfattet av amnestiene. Enkelte grupper fikk gå fri. Andre ble etter avtale med Israel plassert i palestinske fengsler på Vestbredden for kortere tidsrom. Ordningen med amnestier for medlemmer av al-Aqsabrigadene har vist seg å være vellykket så langt. De fleste medlemmene har gått med på amnestibetingelsene og har levert inn sine våpen, og organisasjonen er ikke lenger aktiv eller tilstede i gatebildet rundt om i byene på Vestbredden slik den var tidligere (Crisis Group 2008b, s. 6-8).

2.2.2.2 Arrest og tortur

Flere av Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen til de palestinske områdene i juni 2009, opplyste at politiske opposisjonelle forfølges, og at det foregår en omfattende arrestasjonskampanje rettet mot denne gruppen. Myndighetene oppgir at de kun arresterer personer med tilknytning til militante grupper, men flere palestinske menneskerettsorganisasjoner som Landinfo snakket med, mente at

de også arresterer opposisjonelle uten tilknytning til militant virksomhet. Flere palestinske sikkerhetstjenester er involvert i denne arrestasjonskampanjen. Preventive Security og Military Intelligence er de mest aktive sikkerhetstjenestene, og står bak omfattende overgrep mot arrestanter, herunder mishandling og tortur. Ifølge overnevnte menneskerettighetsorganisasjoner benytter sikkerhetstjenestene på Vestbredden i dag i første rekke torturmetoder som ikke etterlater seg synlige spor slik som søvndeprivasjon, isolering av fanger i små rom, besøksnekt, slag og fysisk mishandling som ikke etterlater seg spor eller avspilling av høy musikk over lange tidsrom.⁶

2.2.2.3 Oppsigelser og frysing av bankkonti

Opposisjonelle utsettes også for andre straffetiltak. Ifølge representanter for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Ramallah i juni 2009), har enkelte Hamas-medlemmer blitt oppsagt fra sine jobber. Offentlig ansatte i selvstyreadministrasjonen har blitt sparket. I privat sektor legger sikkerhetstjenestene press på arbeidsgivere for å få dem til å sparke vedkommende. Slike reaksjoner kan av og til komme etter at sikkerhetstjenestene mottar tips. I enkelte tilfeller dreier det seg om falske tips, men også i slike tilfeller hender det at personer har blitt sparket og at det har vist seg vanskelig å renske seg i ettertid. Enkelte opposisjonelle med tilknytning til Hamas, har også opplevd å få sine personlige bankkonti frosset etter påtrykk fra myndighetene.

2.2.2.4 Stengningen av Hamas sitt nettverk for sosiale tjenester på Vestbredden

Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen i juni 2009 opplyste også at Hamas sitt nettverk for sosiale tjenester på Vestbredden, som besto av en rekke ulike veldedighetsorganisasjoner, var blitt lagt ned av myndighetene, og organisasjonenes bankkonti var frosset. 20. juni 2007 utstedte president Abbas et dekret om at alle NGOer måtte søke om å få registrere seg på nytt. 31. august 2007 ble 103 sivile organisasjoner stengt på Vestbredden etter ordre fra det palestinske innenriksdepartementet (US State Department 2008, s. 44). Ifølge en diplomatisk kilde (samtale i Jerusalem i juni 2009), har ikke de ansatte i de ulike frivillige organisasjonene med tilknytning til Hamas blitt arrestert.

3. UTSATTE GRUPPER

3.1 FATAH-MEDLEMMER OG OPPOSISJONELLE I GAZA

Som nevnt i foregående kapittel står de ulike sikkerhetstjenestene i Gaza, samt Qassambrigadene, fremdeles bak til dels grove overgrep mot opposisjonelle.

⁶ En representant for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Ramallah i juni 2009) opplyste at en av torturmetodene som benyttes er såkalt *shabah* som går ut på at offeret bakbindes, heises opp fra gulvet etter armene og utsettes for slag. Andre torturmetoder som også anvendes er slag under fotsålene, såkalt *falaka*, og elektrosjokk. I Gaza benytter sikkerhetstjenestene i tillegg torturmetoder som etterlater synlige spor, slik som å trekke ut offerets fingernegler.

Overgrepene inkluderer blant annet arrestasjoner og forvaring, trusler og mishandling.

Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen i juni 2009 oppgav at følgende grupper kunne være utsatt for forfølgelse fra de palestinske sikkerhetsstyrkene i Gaza:

- kollaboratører
- personer som åpenlyst kritiserer Hamas
- personer som driver aktiv opposisjonsvirksomhet (skriver, arrangerer demonstrasjoner eller politiske møter osv.)
- tidligere medlemmer av Preventive Security
- personer som pleier kontakt med selvstyremyndighetene på Vestbredden⁷
- militante (al-Aqsabrigadene) som bryter den Hamas-erklærte våpenhvilen.

Ifølge Landinfos samtalepartnere, ville ikke det å være medlem av Fatah i seg selv utløse forfølgelse. Myndighetene og sikkerhetstjenestene er mindre opptatt av hvem man har stemt på eller sympatisert med tidligere. Det er nåværende politisk engasjement som er avgjørende. Ifølge en representant for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Gaza i juni 2009), kan ordinære “passive” medlemmer av Fatah av og til oppleve arrestasjoner motivert ut fra et slags gjengjeldelsesprinsipp hvor Hamas “svarer” på tilsvarende arrestasjoner av Hamas-medlemmer på Vestbredden. Disse blir normalt ikke mishandlet i arrest, og slipper ut igjen etter noen uker.

Ifølge en FN-ansatt i Gaza (samtale i Gaza i juni 2009), vil de som deltar i demonstrasjoner formodentlig havne i et register eller på en liste hos sikkerhetstjenestene. Ved gjentatt deltagelse, vil man kunne bli gjenstand for sikkerhetstjenestenes oppmerksomhet og oppleve reaksjoner.

Under tjenestereisen til de palestinske områdene i mars 2008, fremhevet flere av Landinfos samtalepartnere at personer som har tjenestegjort i sikkerhetstjenestene under Mohammad Dahlans kommando forut for Hamas maktovertakelse i juni 2007 kan være særlig utsatt for forfølgelse.⁸

⁷ Etter Hamas’ maktovertakelse i Gaza i juni 2007 gikk mange polititjenestemenn og ansatte i de ulike sikkerhetstjenestene ut i streik etter oppfordring fra regjeringen på Vestbredden. De som streiket ble oppsagt og erstattet av nye Hamas-lojale polititjenestemenn (Crisis Group 2007, s. 4 og 9). De palestinske myndighetene har imidlertid fortsatt å utbetale lønn til de oppsagte. Dette har i seg selv ikke ført til reaksjoner fra Hamas-myndighetene. Ifølge Landinfos samtalepartnere finnes det en rekke tidligere medlemmer av de palestinske sikkerhetstjenestene i Gaza som er oppsagt, men som for øvrig ikke blir møtt med reaksjoner fra Hamas til tross for at de fremdeles hever lønn fra palestinske myndigheter på Vestbredden.

⁸ Mohammad Dahlan har vært en av de ledende skikkelsene innenfor Fatah på Gazastripen. Han har innehatt en rekke ledende stillinger i selvstyreadministrasjonen, blant annet for sikkerhetsstyrkene. Våren 2007 ble han utnevnt til “National Security Adviser” av president Abbas. Dahlan ledet Fatah-styrker som kjempet mot Hamas i Gaza høsten 2006 og våren 2007. Styrkene under Dahlans kommando har blitt beskyldt for å stå bak kidnapping og tortur av medlemmer av Hamas’ Executive Forces (Rose 2008, Hasselknippe 2007a, s. 7).

3.2 HAMAS-MEDLEMMER OG ISLAMISTER PÅ VESTBREDDEN

Som nevnt i foregående kapitler, begår både israelske og palestinske sikkerhetsstyrker på Vestbredden overgrep, herunder politisk motiverte arrestasjoner og mishandling og tortur av arrestanter. Ifølge Landinfos samtalepartnere under tjenestereisen til de palestinske områdene i juni 2009, er det i første rekke medlemmer av Hamas som er utsatt for denne formen for forfølgelse. Overgrep mot arrestanter blir i første rekke begått av Preventive Security og Military Intelligence, og ikke av det ordinære politiet. Ifølge en representant for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Ramallah i juni 2009) er alle medlemmer av Hamas utsatt uavhengig av rang og posisjon innad i organisasjonen. Arrest og tortur foregår til en viss grad vilkårlig. Palestinske myndigheter hevder selv at de kun arresterer militante, men dette er ikke tilfelle. Medlemmer av Hamas som ikke har tilknytning til den militante grenen av organisasjonen, blir også arrestert. I juni 2009 satt om lag 500 Hamas-medlemmer arrestert på Vestbredden. Tortur mot arrestanter er utbredt.

Ifølge representanter for Crisis Group (samtale i Jerusalem i juni 2009), ble alle arresterte Hamas-medlemmer tidligere fremstilt for militærdomstoler. Fra og med oktober 2008 har det i økende grad vært en tendens til at arresterte pågripes uten å bli fremstilt for en domstol. Etter en tid blir de løslatt for så å bli pågrepet av en annen sikkerhetstjeneste kort tid etterpå.

Ifølge en representant for en israelsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Jerusalem i juni 2009) blir alle palestinere som pågripes av israelske politi- og sikkerhetsstyrker på Vestbredden fremstilt for den israelske militærdomstolen. Anklagene er ofte vage. En hyppig benyttet bestemmelse er “medlemskap i en ulovlig organisasjon”. Slike anklager benyttes også mot personer som er en del av Hamas sitt nettverk for sosiale tjenester og som ikke har tilknytning til militant virksomhet. Rettsprosessene er ikke rettferdige. Bevismaterialet holdes ofte hemmelig. De fleste sakene ender med forlik, noe som skyldes at mange forsvarere mangler kompetanse.

3.2.1 Familiemedlemmer av militante

Ifølge representanter for den israelske menneskerettighetsorganisasjonen HaMoked som Landinfo snakket med i Jerusalem i juni 2009, blir familiemedlemmer av militante av og til utsatt for represalier fra israelske myndigheter. HaMoked kjenner til eksempler på at familiemedlemmer blir fratatt arbeidstillatelse i Israel og nektes tillatelse til å reise utenlands. Familiemedlemmer kan også risikere å bli utsatt for trakassering eller arrestasjoner. I enkelte tilfeller føres familiemedlemmer av militante opp på “lister” på de israelske kontrollpostene på Vestbredden, noe som innebærer at man i større grad enn andre blir tilbakeholdt eller nektes å passere kontrollpostene.

3.3 JOURNALISTER

Som nevnt i foregående kapittel, er ytringsfriheten i de palestinske områdene sterkt begrenset. Dette påvirker journalistene. De har blitt utsatt for trakassering og arrestasjoner både på Vestbredden og i Gaza. På Vestbredden har i første rekke Hamas-vennlig presse blitt utsatt for reaksjoner, og i Gaza er i første rekke Fatah-

vennlig presse utsatt (Hasselknippe 2007b, s. 3, 7). Ifølge Reporters without Borders (2008), var situasjonen i 2007 noe bedre for journalistene på Vestbredden enn i Gaza.

I løpet av 2008 ble flere titalls journalister arrestert på grunn av sitt arbeid. Andre ble truet av representanter for de ulike palestinske sikkerhetstjenestene, og enkelte ble sågar utsatt for attentatforsøk av ukjente gjerningsmenn. Palestinske myndigheter på både Vestbredden og i Gaza stoppet sirkulasjonen av flere aviser i løpet av 2008. Kontorlokaler tilhørende enkelte aviser og radiostasjoner ble stengt eller ransaket og utstyr ble konfiskert. De palestinske myndighetene kritiserte også journalister offentlig, i forsøk på å sverte dem (Alawneh & Mousa 2008).

Selvsensur er utbredt blant journalister både på Vestbredden og i Gaza. Tidligere gikk grensen for hva som kan kritiseres ved kritikk av presidenten og selvstyremyndighetenes styresett. Etter at Hamas vant valget i 2006 ble grensene mer utydelige fordi Hamas sendte ut til dels motstridende signaler om hva som var tolerert (Hasselknippe 2007b). Ifølge en palestinsk akademiker og en representant for Crisis Group (samtaler i Jerusalem i mars 2008), har selvsensuren blitt mer omfattende enn tidligere.

3.4 KVINNER

Det palestinske lovverket forskjellsbehandler kvinner på det familierettslige område og i enkelte deler av straffelovgivningen. Det antas også at relativt mange kvinner i de palestinske områdene er offer for familievold. Æresdrap forekommer, men det eksakte omfanget er ikke kjent. Det palestinske samfunnet, palestinske institusjoner og lovverket er i liten grad egnet til å beskytte kvinnene mot denne typen overgrep.

3.4.1 Lovverket

Det gjeldende lovverket i de palestinske områdene er en kombinasjon av lover vedtatt av den palestinske nasjonalforsamlingen og siden ratifisert av presidenten, samt jordanske og egyptiske lover fra tiden før den israelske okkupasjonen. På lovområdene som i størst grad berører kvinner og kvinners stilling i samfunnet, familielovgivningen og straffelovene, gjelder fremdeles de gamle jordanske og egyptiske lovene (An-Na'im 2002, s. 132; HRW 2006, s. 23-24).

Den jordanske Law of Personal Status fra 1976 og den egyptiske Law of Family Rights fra 1954 er førende for reguleringen av alle familieanliggender for den muslimske befolkningen på Vestbredden og i Gaza. Lovene bygger på islamsk lov (*sharia*) slik den praktiseres innenfor *hanafi*-skolen, og gir ektemannen anledning til å ta ut skilsmisse ved verbal kunngjøring. Kvinnen derimot kan kun ta ut skilsmisse på visse vilkår gjennom rettsapparatet. Ved skilsmisse kan kvinnen få omsorgen for barna inntil de fyller henholdsvis 10 år for gutter og 12 år for jenter. Reglene for arv følger sharia og stadfester at kvinnen skal arve halvparten av det som tilkjennes mannlige arvinger. Anerkjente kirkesamfunn har egne regelverk som regulerer familielovgivningen for sine respektive menigheter (An-Na'im 2002, s. 132; Tabet 2005, s. 24).

Gjeldende straffelovgivning i De palestinske områdene inneholder flere bestemmelser som diskriminerer kvinner, og som ikke er egnet til å gi dem beskyttelse mot vold fra familiemedlemmer. Lovene inneholder ingen konkrete

bestemmelser som forbyr vold mot kvinner. Voldtekt begått av ektemenn blir ikke regnet som voldtekt i lovens forstand. Gjeldende bestemmelser vedrørende voldtekt stipulerer høyere strafferammer dersom kvinnen var jomfru når ugjerningen ble begått. Straffelovgivningen åpner også for redusert straff for den som begår et såkalt “æresdrap” (se eget avsnitt under) (HRW 2006, s. 24).

3.4.2 Vold mot kvinner

Palestinske kvinner rapporterer sjelden overgrep til myndighetene. Dette gjelder alle former for vold, voldtekt, incest og såkalt “æresrelatert” vold. Ifølge Human Rights Watch (HRW 2006, s. 33) skyldes dette at kvinner ser det som nytteløst å oppnå rettferdighet, og at det kan føre til sosial stigmatisering eller være forbundet med fare å rapportere overgrep.

Ifølge Human Rights Watch (HRW 2006, s. 36), som siterer en undersøkelse foretatt av Palestinian Central Bureau of Statistics (PCBS), oppga 23,3 % av kvinnene på Vestbredden og Gaza at de hadde blitt utsatt for vold i hjemmet i 2005. 10,5 % hadde vært offer for seksualisert vold fra ektefellen i samme periode. Bare 1,2 % av kvinnene som oppga å ha blitt utsatt for vold hadde rapportert dette til politiet.

En kvinneverettsaktivist og en representant for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon som Landinfo snakket med i Ramallah under tjenestereisen i mars 2008, oppgav at vold mot kvinner var et økende problem. De mente at vold mot kvinner innenfor familien økte i takt med den politiske konflikten og den forverrede levekårssituasjonen i området. Ifølge en representant for en internasjonal kvinneverettsorganisasjon som arbeider på Vestbredden (samtale i Jerusalem i juni 2009), økte familievolden etter 2001/2002 fordi lange periodene med portforbud mange steder på Vestbredden på denne tiden bidro til at det bygget seg opp svært mye frustrasjon i mange familier. Disse lange periodene med portforbud hadde vært et vendepunkt og ført til økt vold mot kvinner, men kanskje aller mest mot barn. Ifølge representanter for en menneskerettighetsorganisasjon i Gaza (samtale i Gaza city i juni 2009), var familievold rettet mot kvinner et større problem under de lovløse tilstandene som rådet i Gaza mellom 2005 og 2007, enn det var i dag.

3.4.3 “Æresdrap”

Kvinner som mistenkes for å føre en livsførsel som bryter med vedtatte normer i samfunnet, anses å ha svertet familiens ære. Forhold som kan lede til tap av ære inkluderer voldtekt, utenomekteskapelige forhold, å gifte seg uten familiens samtykke, nekte å fortelle nære mannlige familiemedlemmer hvor man har vært eller hva man har foretatt seg, eller det å ha hatt kontakt med, eller snakket med, en mann som ikke er fra samme familie. Mistanke om at kvinnen har brutt tabuer kan være nok til å utløse reaksjoner fra nærmeste familie (HRW 2006, s. 49, 53).

Kvinner som anses å ha svertet familiens ære risikerer å bli drept, men dette skjer ikke alltid. Mange av disse sakene blir “løst” internt i familien på andre måter, det være seg gjennom hemmelig abort eller ved at barn født utenfor ekteskapet settes bort. Kvinner som utsettes for voldtekt vil ofte bli forsøkt giftet bort til overgriperen. Ifølge en representant for en internasjonal kvinneverettsorganisasjon som arbeider på Vestbredden (samtale i Jerusalem i juni 2009), forekommer det at familien i hemmelighet sender gravide til Israel for gjennomføring av abort. I slike tilfeller

sørger man for både tillatelser til innreise i Israel, samt avtaler med klinikker, på forhånd.

Det er det sosiale presset fra omgivelsene som leder en familie til drap. Forhold eller hendelser som ikke blir kjent for omverdenen kan redde kvinnen fra drap, men beskytter henne ikke mot andre former for overgrep som familievold eller begrensninger på hennes bevegelsesfrihet utenfor hjemmet (HRW 2006, s. 43-50; Migrationsverket 2008, s. 28-30).

Ifølge Migrationsverket (2008, s. 28) oppgav menneskerettighetsorganisasjonen Al-Haq at de kjente til 14 tilfeller av æresdrap i Gaza og 3 på Vestbredden mellom mars 2007 og mars 2008. Al-Haq mente likevel at æresrelatert vold var et mindre problem i de palestinske områdene enn i for eksempel Jordan og Egypt.

I henhold til bestemmelsene i gjeldende straffelovgivning, kan en mann som dreper sin kone, eller et annet kvinnelig familiemedlem i det hun begår utroskap, fritas for straff eller få sin straff redusert. En dommer har også anledning til å halvere straffen dersom familien ikke anmelder drapet (HRW 2006, s. 51). Gjeldende straffelovgivning frikjenner en voldtektsforbryter som gifter seg med offeret så lenge han ikke skiller seg fra henne innenfor en periode på fem år (HRW 2006, s. 43-45).

Ifølge en representant for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Ramallah i mars 2008), kan den mannlige part i et utenomekteskapelig forhold også risikere å bli drept, men dette forekommer sjelden. En kvinneverettsaktivist som Landinfo snakket med i mars 2008, kjente til to tilfeller hvor mannen hadde blitt drept sammen med kvinnen.

3.4.4 Krisesentre

Det finnes tre krisesentre for kvinner på Vestbredden. Disse er lokalisert i Nablus, Betlehem og Jeriko. Det finnes også organisasjoner som driver rådgivning rettet mot kvinner.

Senteret i Nablus drives av en frivillig organisasjon som mottar støtte fra det palestinske sosialdepartementet. Kvinnene tas inn etter søknad som må godkjennes av sosialdepartementet. De kan bo på senteret i opp til seks måneder. Oppholdet kan forlenges etter ny søknad. Kvinnene har ikke lov å ta med sine barn til senteret (HRW 2006, s. 79).

Senteret i Betlehem, Bayt al-Fatayat, er opprettet av Sosialdepartementet for å ta hånd om jenter og kvinner mellom 12 og 18 år. Senteret mottar mindreårige som har vært utsatt for incest eller voldtekt, eller som har blitt gravide utenfor ekteskapet, samt mindreårige hvis foreldre er fengslet eller ute av stand til å forsørge dem. De som har blitt gravide som følge av voldtekt, blir av og til forsøkt giftet bort til overgriperen etter megling mellom senteret, offerets familie og overgriperens familie (HRW 2006, s. 80).

Ifølge en representant for en internasjonal kvinneverettsorganisasjon som arbeider på Vestbredden (samtale i Jerusalem i juni 2009), bevoktes krisesentrene av palestinsk politi. Senteret i Jeriko ligger innenfor området til det lokale politihovedkvarteret og er således godt bevoktet. Det har så langt ikke forekommet drap eller overfall inne på områdene til noen av de tre krisesentrene.

Ifølge representanter for en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon (samtale i Gaza i juni 2009), finnes det ingen krisesentre for kvinner på Gazastripen. To organisasjoner, Palestinian Center for Human Rights og Gaza Community Mental Health Programme, kan imidlertid tilby utsatte kvinner beskyttelse gjennom uformelle nettverk av privatpersoner og veldedige organisasjoner. Gjennom disse nettverkene blir utsatte kvinner av og til flyttet midlertidig inn i private hjem. Organisasjonene forsøker også å mekle med kvinnenenes ektefeller og ektefellens familie for å finne frem til løsninger. De går også i dialog med domstolsapparatet, i første rekke med dommerne ved Shariadomstolene som er ansvarlige for det familierettslige området, for å skape forståelse for kvinnenenes situasjon, og for å finne frem til løsninger i enkeltsaker. Ifølge representantene for den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen som Landinfo snakket med i Gaza, er den største utfordringen at mange kvinner mangler bevissthet om egne rettigheter og om at det finnes organisasjoner som kan bistå dem. Ifølge en representant for en internasjonal kvinnerettsorganisasjon som arbeider på Vestbredden (samtale i Jerusalem i juni 2009), gjør dette problemet seg også gjeldende på Vestbredden til tross for at det der finnes krisesentre. Begrensninger på bevegelsesfrihet på Vestbredden, gjør dessuten at krisesentrene i praksis ikke er tilgjengelige for alle (HRW 2006, s. 76).

3.4.5 Situasjonen for kvinner i Gaza etter Hamas' maktovertakelse

Ifølge en FN-ansatt i Gaza (samtale i Jerusalem i mars 2008), har ikke situasjonen for kvinner endret seg vesentlig etter Hamas' kupp i Gaza i juni 2007. Det har riktignok foregått en endring i synet på kvinner i den forstand at samfunnet som helhet har blitt mer konservativt, men dette er en trend som har pågått over de siste 30 årene og representerer ikke noe nytt. Disse langvarige endringene har blant annet gitt seg utslag i at de aller fleste kvinner i Gaza benytter hijab (hodeplagg / skaut). Det finnes imidlertid fremdeles en liten gruppe muslimske kvinner i Gaza som ikke dekker til håret i offentlighet. Hamas har ikke reagert overfor disse kvinnene. I juni 2009 bestemte lederen for høyesterett i Gaza at alle kvinnelige advokater må bære hijab og lange kåper når de møter i retten (Jerusalem Post 2009). Myndighetene bestemte angivelig også at hijab skulle bli en obligatorisk del av skoleuniformen for alle jenter i skolealder fra og med skoleåret 2009/2010, men de skal nå ha gått tilbake på både kravene om hijab i skolen og for kvinnelige advokater i retten (El-Khodary & Bronner 2009, Ma'an News Agency 2009).

De sekulære lovene som den palestinske nasjonalforsamlingen har vedtatt, har ikke blitt endret i Gaza, og ingen forsøk har blitt gjort på å endre innholdet i skoleplanen (Crisis Group 2008a, s. 15). Ifølge en akademiker tilknyttet Crisis Group (samtale i Jerusalem i mars 2008), foregår det ingen systematisk forfølgelse av kvinner i Gaza. Det finnes eksempler på at menn og kvinner som observeres av politiet i samme bil, blir stoppet og spurt om de er gift. Dersom de ikke er gift har politiet mishandlet mannen. Hamas har uttalt at de gjør dette for å forebygge mot æresdrap. Dette var imidlertid gjeldende praksis i Gaza også før Hamas' maktovertakelse sommeren 2007.

3.5 KRISTNE

Sunnimuslimer utgjør om lag 98 % av den palestinske befolkningen på Vestbredden og Gaza, mens om lag 2 % er kristne. Anslag over antall kristne varierer fra 40 000

til 200 000. De kristne fordeler seg på en rekke ulike kirkesamfunn, hvorav den gresk-ortodokse kirken er den største. De kristne er i første rekke konsentrert i området rundt Ramallah, Betlehem og Jerusalem, men mindre grupper finnes også i andre områder, herunder i Gaza som har anslagsvis 2000 til 3000 kristne (US Department of State 2008b).

Det forekommer ingen systematisk forfølgelse av kristne i de palestinske områdene i dag. Det har vært enkelte angrep på kristne forsamlingshus og institusjoner tilhørende kristne organisasjoner i Gaza etter at Hamas tok over makten i juni 2007. Blant annet ble YMCAs hovedkvarter i Gaza brent ned, og høsten 2007 ble en kristen som drev misjonering blant muslimer drept i Gaza (Migrationsverket 2008, s. 34-35). Ifølge en FN-ansatt i Gaza (samtale i Jerusalem i mars 2008), var det radikale islamistgrupper som sto bak angrepene. Hamas skal ikke ha vært delaktig, og organisasjonen står ikke bak forfølgelse av kristne. Flere har imidlertid kritisert Hamas for å gjøre for lite for å stoppe angrepene (Crisis Group 2008a, s. 16).

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Alawneh, Y. G. & Mousa, S. A. (2008, desember). *Freedom of media in the Palestinian-controlled territory*. Ramallah: ICHR, dvs. The Independent Commission for Human Rights. Tilgjengelig fra <http://www.ichr.ps/pdfs/eSP65.pdf> [lastet ned 14. september 2009]
- Al-Haq (2009, august). *Operation Cast Lead: A statistical analysis*. Al-Haq. Tilgjengelig fra <http://www.alhaq.org/pdfs/gaza-operation-cast-Lead-statistical-analysis%20.pdf> [lastet ned 14. september 2009]
- An-Na'im, A.A. (2002). *Islamic family law in a changing world. A global resource book*. London: Zed books.
- Amnesty International (2007, november). *Occupied Palestinian territories. Torn apart by factional strife*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE21/020/2007/en> [lastet ned 14. september 2009]
- B'Tselem (2008, januar). *Human rights in the occupied territories. Annual report 2007*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra http://www.btselem.org/Download/200712_Annual_Report_eng.pdf [lastet ned 14. september 2009]
- B'Tselem (u.å). *Statistics*. Jerusalem: B'Tselem. Tilgjengelig fra <http://www.btselem.org/English/Statistics/Index.asp> [lastet ned 14. september 2009]
- Crisis Group (2008a, 19. mars). *Ruling Palestine. Gaza under Hamas*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5525&l=1> [lastet ned 14. september 2009]
- Crisis Group (2008b, 17 July). *Ruling Palestine II. The West Bank model?* Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5574&l=1> [lastet ned 11. september 2009]
- El-Khodary, T. & Bronner, E (2009, 5. september). Hamas fights over Gaza's Islamist identity. *New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2009/09/06/world/middleeast/06gaza.html?ref=middleeast> [lastet ned 11. september 2009]
- Harel, A., Issacharoff, A. & Reuter (2008, 22. mai). Suicide bomber blows up truck at Gaza crossing; no IDF soldiers hurt. *Haaretz*. Tilgjengelig fra <http://www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=986089&contrassID=1&subContrassID=5> [lastet ned 14. september 2009]
- Hasselknippe, G. (2007a, 30. november). *Forfølgelse av Fatah-lojale personer i Gaza etter Hamas maktovertakelse*. Oslo: Fafo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/662/1/662_1.pdf [lastet ned 14. september 2009]

- Hasselknippe, G. (2007b, 30. november). *Situasjonen for journalister i Gaza*. Oslo: Fafo. 30. November. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/663/1/663_1.pdf [lastet ned 14. september 2009]
- Hasselknippe, G. & Tveit, M. (2007). *Against the odds. How Palestinians cope through fiscal crisis, closures and boycott*. Oslo: Fafo. Fafo-rapport 2007:41. Tilgjengelig fra <http://fafo.no/pub/rapp/20041/20041.pdf> [lastet ned 14. september 2009]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2006, 7. november). *A question of security. Violence against Palestinian women and girls*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://hrw.org/reports/2006/opt1106/> [lastet ned 14. september 2009]
- HRW (2009, april). *Under cover of war: Hamas political violence in Gaza*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/iopt0409webwcover.pdf> [lastet ned 14. september 2009]
- Jerusalem Post (2009, 26. juni). Hamas to female lawyers: Wear headscarf. *Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <http://www.jpost.com/servlet/Satellite?cid=1248277891424&pagename=JPost%2FJPArticle%2FShowFull> [lastet ned 14. september 2009]
- Landinfo (2009a, 18. august). Kollaboratørvirksomhet i de palestinske områdene. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/985/1/985_1.pdf [lastet ned 14. september 2009]
- Landinfo (2009b, 4. februar). *Levekårs- og sikkerhetssituasjonen i de palestinske områdene*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/772/1/772_1.pdf [lastet ned 14. september 2009]
- Ma'an News Agency (2009, 24. august). Gaza schoolgirls saying Hamas cracking down on dress code. *Ma'an News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.maannnews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=221184> [lastet ned 14. september 2009]
- Madhoun, H. (2006, 30. mai). *The Palestinian security services: Past and present*. Jerusalem: Miftah. Tilgjengelig fra <http://www.miftah.org/PrinterF.cfm?DocId=10400> [lastet ned 14. september 2009]
- Migrationsverket (2008, 28. april). *Palestinska områdena mars 2008. Rapport från Migrationsverkets besök i Israel, Gazaremsan och på Västbanken 13-18 mars 2008*. Stockholm: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/08042853.pdf> [lastet ned 14. september 2009]
- Reporters without borders (2008). *Freedom of the press throughout the world. Palestinian territories – Annual report 2008*. Paris: Reporters without borders. Tilgjengelig fra http://www.rsrf.org/article.php3?id_article=25440&Valider=OK [lastet ned 14. september 2009]

- Rose, D. (2008, april). The Gaza bombshell. *Vanity Fair*. Tilgjengelig fra <http://www.vanityfair.com/politics/features/2008/04/gaza200804> [lastet ned 14. september 2009]
- Tabet, G. (2005, juli). *Women in personal status laws: Iraq, Jordan, Lebanon, Palestine, Syria*. Paris: UNESCO. Tilgjengelig fra [http://portal.unesco.org/shs/en/files/8090/11313662721Women_in_Personal_Status_Laws.pdf](http://portal.unesco.org/shs/en/files/8090/11313662721Women_in_Personal_Status_Laws.pdf/Women_in_Personal_Status_Laws.pdf) [lastet ned 14. september 2009]
- US Department of State (2008a). *Israel and the occupied territories. Country report on human rights practices – 2007*. Washington D.C.: US Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100597.htm> [lastet ned 14. september 2009]
- US Department of State (2008b). *International religious freedom report 2007. Israel and the occupied territories*. Washington D.C.: US Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2007/90212.htm> [lastet ned 14. september 2009]

Muntlige kilder

- Crisis Group. Samtaler i Jerusalem 9. mars 2008 og 3. juni 2009.
- Diplomatisk kilde i Jerusalem. Samtale i Jerusalem 3. juni 2009.
- FN i Gaza. Samtale i Jerusalem 6. mars 2008.
- FN i Gaza. Samtale i Gaza 4. juni 2009.
- HaMoked – Center for the Defence of the Individual. Samtaler i Jerusalem 3. mars 2008 og 2. juni 2009.
- Internasjonal kvinneverettsorganisasjon som arbeider i de palestinske områdene. Samtale i Jerusalem 5. juni 2009.
- Israelsk menneskerettighetsorganisasjon. Samtaler i Jerusalem 3. mars 2008 og 2. juni 2009.
- Palestinsk kvinneverettsaktivist. Samtale i Ramallah, 4. mars 2008.
- Palestinsk samfunnsforsker. Samtale i Jerusalem 4. mars 2008.
- Palestinsk menneskerettighetsorganisasjon. Samtaler i Ramallah, 5. mars 2008 og 3. juni 2009.
- Palestinsk menneskerettighetsorganisasjon. Samtaler i Ramallah, 5. mars 2008 og 3. juni 2009.